

ИНТЕРНЕТ ЖАНА ВЕБ - БЕТТИН ИНТЕРАКТИВДҮҮЛҮГҮ

Аймактык экологиялык мониторинг модели. Жогоруда сүрөттөлгөн моделди ишке ашыруу үчүн заманбап маалыматтык технологияларды пайдалануу эместиги. программалык каражаттарды пайдалануу менен заманбап интернет технологиялары сүрөттөлгөн иштелип чыккан программалык камсыздоо системасына талаптар.

Негизги сөздөр: WebGL сүрөттөр өз ара интернет-колдонмо иштеп чыгуу иштеп чыгуу аткартуу HTML5 сүрөттөр Web документ SVG холст CSS интернет-колдонмо интернет-Документти көрүү

Умурзаковой Рахима Абдимиталовна
преподаватель, Ошский технологический университет

ИНТЕРНЕТ И ИНТЕРАКТИВНАЯ ВЕБ- СТРАНИЦА

Описана модель регионального экологического мониторинга. Обоснована целесообразность использование современных информационных технологий для реализации описанной модели. Определены требования к разрабатываемому программному комплексу, описаны современные веб-технологии для реализации программного продукта.

Ключевые слова: webgl, графика, интерактивность, веб-приложение, разработка, разработка, интерактивность, html5, графика, веб-документ, svg, холст, css, веб-приложение, веб-документ

Umurzakova Rakhima Abdimitalovna
lecturer, Osh Technological University

INTERNET AND WEB-INTERACTIVE PAGE

A model of regional environmental monitoring is described. The expediency of using modern information technologies for implementing the described model is substantiated. The requirements for the software package being developed are described; modern Web technologies for the implementation of the software product are described.

Key words: webgl graphics interactivity web application development development interactivity HTML5 graphics web document SVG canvas CSS web-application web-document

Бүгүнкү күндө компьютердик тармак да, информациялык тармак да кеңири өнүккөндүктөн, Интернет түшүнүгү адам баласынын ишмердүүлүгүнүн бардык чөйрөлөрүнө маалыматтар менен болгон иш аракеттери аткаруунун негизги каражаттарына айланды.

Интернеттин негиздери болуп компьютердик тармак жана маалыматтар ресурсу болуп эсептелет.

Интернет (Internet, International - эл аралык жана net - тармак) деп маалыматтык ресурстарды биргеликте пайдаланууга мүмкүн болгон компьютерлердин глобалдык тармагын айтабыз.

Интернет 1969-жылы 2-январда АКШнын коргоо министрлигинин ARPANET долбоорунун негизинде түзүлүп, компьютердик тармакка эң оболу окуу мекемелери, коргоо министрлигинин изилдөөлөр жана долбоорлор борборлору жана аскердик коргонуу борборлору туташтырылган.

Буга чейин интернетти аскердик, илимий жана коммерциялык уюмдар гана колдонушкан болсо, азыркы убакта интернетке үйдөгү компьютерлерди, уюлдук телефондорду да туташтыруу мүмкүн болуп калды. [1]

Интернет үчүн кошумча жабдуулар. Web- беттерден сүрөтөлүштөрдү же текстти кагазга чыгаруу үчүн сизге принтер керек болот. Же басууга арналган документтери бар дискетти сиз көчүрмө жасоочу борборго алып барсаңыз, ал жерден сизге басып чыгарып беришет. Эгер компютериңиздин мультимедиасы болсо, анда ал үн колонкалары жана үн платасы менен жабдылган болушу мүмкүн, демек сиз Тармак аркылуу музыка же башка дабыштарды (чуу, үн) уга аласыз. Айлана-чөйрөдөгүлөргө жолтоо болбос үчүн колонкалардын ордуна кулакчын (наушник) пайдаланса да болот.

Үн жазуу жана аларды компютериңизде сактоо үчүн сизге компютерге туташтырылуучу микрофон керек болот. [2]

Сүрөтөлүштөрдү сиз компютериңиздин экранынан көрө алышыңыз же Тармак аркылуу жибере алышыңыз үчүн аларды файлга которо турган сканер деп аталган аппарат зарыл. Web-камера – бул сиздин компютериңизге туташтырса боло турган видеокамера. Ал сүрөтөлүштөрдү компютериңизге дароо эле жазат жана аларды Тармак аркылуу жиберүүгө болот. Web-сайттардын көпчүлүгүндө дүйнөнүн ар кайсы жеринде жайгашкан Web-камералардагы жандуу сүрөттөр бар. Кээ бир оюндар үчүн сизге үч өлчөмдүү эффектке ээ графиктик плата талап кылынат.

Интернет үчүн программалык камсыздоо. Сиз кандайдыр бир Интернет-провайдердин кызматынан пайдаланууну чечкениңизден кийин ал сизге зарыл болгон программалык камсыздоону кантип алуу тууралуу кабарлайт. Көпчүлүк компаниялар бул үчүн CD-ROMду пайдаланат. Интернет үчүн программалык камсыздоо дайыма өркүндөтүлүп турат. Тармактагы программалардын арыркы версияларын акысыз көчүрүп алууга же аларды Интернет тууралуу журналдар менен кошо келүүчү компакт-дисктерден алууга болот.

Компьютердик тармактар. 1946-жылы компьютерлер пайда болгондон баштап эле аларды бири-бири менен байланыштыруучу тармак тузуп, маалыматтарды (информацияларды) биринен экинчисине жөнөтүү же кабыл алуу зарылчылыгы келип чыккан.

Маалыматтарды бир компьютерден экинчи компьютерге магниттик дисктер (дискета), компакт-дисктер же флешкалар менен көчүрүп алса болот. Бирок бул ыкма убакытты талап кылат жана ыңгайсыз да болот. Эгерде эки компьютерди кабель менен байланыштырып, маалыматтарды берүүнү камсыз кылган программаны жазсак, анда эң жөнөкөй компьютердик тармакты алган болот элек. [3]

Компьютердик тармак деп эки же андан ашык бири-бири менен байланыш каражаттары аркылуу туташтырылган жана бирдей эрежеде иштеген компьютерлердин жыйындысын айтабыз. Компьютерлердин тармагын төмөнкүдөй бөлүп кароого болот: *локалдык* (жергиликтуу); *регионалдык* (аймактык); *корпоративдик* жана *глобалдык* (дүйнөлүк) тармак.

- 1). **Локалдык тармак** - мекемеде же аудиторияда жайгашкан чоң эмес компьютердик тармак болуп эсептелет.
- 2). **Регионалдык тармак** - регион чегиндеги локалдык тармактардын биригүүсү.
- 3). **Корпоративдик тармак** - кандайдыр бир мекемелердин же фирмалардын сырткы колдонуучулардан корголгон локалдык же регионалдык тармагы.
- 4). **Глобалдык тармак** - ар түрдүү тармактарды байланыш каналдарынын, шлюздардын жана протоколдордун жардамында бириктирүүчү жана бирдей режимде иштөөчү бүткүл дүйнөлүк тармак.

Компьютердик тармактарда төмөнкө байланыш каражаттары колдонулат:

- **кабель,**
- **телефон,**
- **радио,**
- **спутник**
- **оптика-волокондук** (маалымат жарыктын ылдамдыгына барабар ылдам-дык менен берилет).

Маалыматтарды берүүдө тармактык плата, адаптер жана модем (модулятор/демоулятор) колдонулат. Бул электрондук түзүлүштөрдүн милдети болуп компьютерден берилүүчү маалыматтарды (жыштыгы, амплитудасы жана фазасы боюнча) электрдик, радио же жарык сигналдарына айландыруу менен жөнөүү жана кабыл алынган сигналдарды кайрадан маалыматка айландыруу болуп саналат. Модем компьютерден берилген команда боюнча керектүү телефон номерин өзү терип алат да башка компьютердеги модем менен байланыша алат. .[4]

HTMLде иштөөнүн негиздери

HTML –SGMLдин (Standard General Markup Language) - (разметканын стандарттуу тили) – гипертексттин разметкасындагы тилдерди сүрөттөөнүн глобалдуу стандарты. SGML – ISO(international organization for standardization – Стандартташтыруу боюнча эл аралык уюм) - тарабынан 1986- жылы жактырылган жана ал документтерди түздө көптөгөн мамлекеттик жана коммерциялык системалар үчүн стандарт болуп эсептелет. SGML эч кандай программаларга, операциялык системага жана башкаларга «байланбайт». HTML файлдары форматировкалоо буйругунан, текстинен жана бөлөк файлдарга же объектилерге (графика, үн, программаларга) ссылка жөнөтүдөн турат. HTML – документтерин көрүү программасы файлдарда сакталган HTML кодун интерпретациялайт жана форматташтыруу командасына ылайык даяр Web – барактарды чогултат.

WWW негизи – HTML форматындагы файлдар, б. а. гипертексттик барактар. Эгер гипертекстке графика, жана видео кошсок, биз гипермедияга ээ болобуз. Гипермедия – гипертекст сыяктуу эле гиперссылка катары визуалдык жана аудио компоненттер кирген, өз ара мамлелерге негизделген чөйрө. Гипертекст жана гипермедия WWW үчүн фундаменталдуу чөйрө болуп, ал эми HTML ушул технологиялар менен иштөөчү каражат болуп эсептелет.

HTML файлдары – кадимки текст: сиз файлдык баштапкы кодун каалаган тексттик редакторлордо (Блокнот Windows до да) көрө аласыз. Сиз бул учурда web – баракчаны эмес, HTML белгиси менен айкалышкан тексти гана көрө аласыз, бул текстти программа – браузер башкарат. HTML – файлдары каалаган тексттик редакторду колдонуп, өзгөртүү киргизсе болот.

WWW де браузер аркылуу кайсы бир серверден жөн турганда жүктөлгөн биринчи файл index. html деп аталат деген эреже бар. Ошентип, сиз өзүңүзгө керектүү документтин атын көрсөтпөстөн, сервердин атын гана көрсөтөсүз. .[5]

Гипертекст - бул иллюстрация, мультимедиялык вставкалар, башка документтерге сылжалар сыяктуу кошумча элементтер менен башкарылган коддор киргизилген текст.

Тег- HTML – коддун тастыкталган бирдиги.

Элемент – ынгайлуулук үчүн киргизилген түшүнүк.

М: HEAD элементи эки тегден турат: ачуучу <HEAD> жана жабуучу </HEAD>. Демек, элемент эки тегди жана алардын таасири тараган тегдердин арасындагы документтин бөлүгөн билдирет.

Разметка – атайын жыйынтыктоочу гипертексттик документтин браузер - программа аркылуу чагылдыруусун аныктаган кодду текстке киргизүү.

HTML – сайттарды жана алардагы эффектини түздөө колдонулган компакттуу тил.

Тегдин эки түрү бар: жабууну талап кылган (б. а. кыймыл – аракеттин чектелүүсү) жана жабууну талап кылбаган.

Жабуучу элемент катары ошол эле тег кызмат кылат, болгону кашаадан соң «/» белгиси колдонулат. Тегдердин аты үчүн жазма же басма түрүндөгү латын алфавитинин тамгаларын колдонсо болот. Web – барактардагы башпапкы текстти түшүнүгүн оңойлотуу үчүн көбүнчө башкы тегдер жазма тамга менен, ал эми аяккы тегдер басма тамгалар менен жазылат. Тегдерди жабуу үчүн төмөнкү эрежени колдонуу керек: эгерде жабуучу тег экинчи тегдин ичине киргизилген болсо, биринчиден ошол киргизилген тегди жабуу керек. Жабуучу тегдер кайра ачуу катары менен болушу керек.

Башгалгыч тегдерде тегдин аракетин тактаган жөнгө салгычтар катышышы мүмкүн. Ал жөнгө салгычтар тегдин атрибуттары деп аталат. Бир тегде бир эле мезгилде бир нече атрибуттардын мааниси берилиши мүмкүн. Ар бир тег үчүн тегдердин атайын тобу жана алардын мүмкүн болгон маанилери колдонулат.

Тексттик файлды HTML – файлына өзгөртүү үчүн анын кеңейүүсүн “.txt” тен “.html” ге өткөрүү жетишсиз. «Биринчи сап эрежесин» сактоо керек.

HTML спецификациясынын версиясына жооп берген ар бир HTML документи HTML<!DOCTYPE> версиясынын декларация сабы менен башталышы керек.

Эң кыска html – документ бир саптан турат. Чынында бир сап менен иш бүтпөйт. Документтин версиясы жана тиби аныкталгандан кийин анын башын жана аягын белгилөө керек. Бул <HTML> тег – контейнеринин жардамы менен ишке ашат. Каалаган HTML - документ <HTML> теги менен ачылат жана жабылат.

Андан соң <HTML > жана </HTML> тегдеринин ортосуна документтин аталышын жана маңызын (тело) киргизүү керек.

Ишке киришүүдөн мурда сиздин HTML– файлыңыз төмөнкүдөй болушу керек.
.[6]

Стилдик жасалга. CSS – Cascading Style Sheets, «Стилдердин каскаддык таблицалары» дегенди билдирет. Мунун жардамы менен каалаган тегге параметр аныктаса болот. Мисалы, сиздин барагыңызда бир нече аталыштар болуп, аларды кандайдыр бир түскө алып келуу жана жантайынкы шрифт менен жазуу керек болсун. Ал үчүн сиз ар бир аталыш үчүн <H 3> <I> ...</ FONT></I></H>... <H3> <I></I></H>... деп жазып чыгуу керек. Бул аябай ыңгайсыз, бул параметрлерди бир эле жолу <H> үчүн аныктаса болот.

Стилдердин таблицасынын 3 түрдүү абстракциясы болот жана биринчиси-максималдуу Сырткы – стилдер таблицасы бөлөк CSS файлында болот. Ички- стилдер таблицасы документтик аталышында жайгашат (STYLE теги).

HTML де башка документтерге шилтемелер же А элементинин жардамы менен, же навигациялык картанын жардамы менен жаралат.

А элементи шилтеме менен тексттин бөлүгүн берүү, же бүтүн элес берүү пландаштырылганда колдонулат. Навигациялык карталарды, эгер элестин бөлүгү ссылка болсо, колдонуу максатка ылайык. А(Anchor) Интернетти мунсуз элестетүүгө болбогон эң зарыл элемент. Гипертексттик шилтемелерди жаратуу жана колдонуу үчүн колдонулат. .[7]

Гиперссылкаларды колдонуунун

1. Блокнот тексттик редакторун ишке киргизиңиз. Аталыш терезесинен лабораториялык жумуштун аты камтылган HTML файлын жаратыңыз. Ага 6.html файл атын бериңиз.

2. ссылка текстинин тегин киргизиңиз. Сиздин барагыңыз Explorer де ссылка менен кандай көрүлөрүн көрүңүз. 2.html барагы 6.html барагы жаткан папкада жатышы керек.

3. <BODY> тегин колдонуп, ссылканын түсүн өзгөртүңүз.

4. Ссылка текстин шрифтин түстү, көлөмдү, стилдерди колдонуп өзгөртүңүз.

5. Дагы бир ссылка жаратыңыз. Ссылка катары сүрөттү (теги), жүктөлүүчү барак катары 3.html баракты колдонууз. Сүрөттү алдын ала өзүңүздүн иш папкаңызга жайгаштырыңыз.
6. 4-пунктта жаратылган ссылкага өзгөртүүлөрдү киргизиңиз. Сүрөттү башка папкага которуңуз жана ага барчу жол жазыңыз.
7. Дагы бир ссылка жаратыңыз. Ссылка катары сүрөттү (теги), жүктөлүүчү барак катары ошол эле сүрөттү, бирок чоң көлөмдө колдонуу керек.
8. Учурдагы барактын акырындагы текстке сизди алып баруучу ссылканы барактын башына жаратыңыз.
9. Сизди учурдагы барактын аягында жайгашкан сүрөткө алып баруучу сүрөт - ссылка жаратыңыз.
10. Ушул баракта жайгашкан сүрөттүн комментарийинин текстине алып баруучу сүрөт – ссылка жаратыңыз.
11. Айлануусунда электрондук почта аркылуу билдирүү (сообщения жөнөтүүчү программа) чакыра турган ссылка жаратыңыз.
12. Чакырганда үндүк файл ойнотула турган ссылка жаратаңыз .
<href =”үндүк файлдын дареги жана аты “> ссылкасынын тексти
13. Чакырганда видеоклип ойнотула турган ссылка жаратабыз .
 ссылканын тексти .

Жыйынтык:

Бул тилдин касиети чынында да уникалдуу. Себеби Java Script программалоо тили дешке мүмкүн эмес, ошол үчүн муну көпчүлүк учурда жөн гана «сценарийлерди жазуу тили» же «сценарийлер тили» деп аташат. Тил компиляторго ээ эмес жана браузер тарабынан HTML-документтинин курамында интерпретацияланат. Ошентсе да ал так логикага, синтаксиске ээ болуп, анын мүмкүнчүлүгү жетишерлик түрдө кенен.

Адабияттар

1. **Коцюбинский, А.О.** Современный самоучитель работы в сети Интернет. Быстрый старт. - М: ТРИУМФ, [Текст] / С.В. Грошев // 2000. - 320 с.
2. **Гончаров, А.** Самоучитель HTML. - СПб.: Питер, [Текст] 2001. - 240 с.
3. **Рева, О.Н.** Создание Web-страниц. Просто как дважды два - М.: Эксмо, [Текст] 2006-208 с.
4. **Макфедрис, П.** Создание Web-страниц. - М.: АСТ: Астрель, [Текст] 2005. - 387 с.
5. **Рева, О.Н.** JavaScript. Просто как дважды два. - М.: Эксмо, [Текст] 2007. - 256 с.
6. Microsoft FrontPage 2000. Шаг за шагом. Практ. пособ. - М.: ЭКОМ, [Текст] 2001-328 с.